

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-280-287
 ORCID 0000-0003-1337-8013

АТАМАНЧУК Юрій Миколайович

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освіти і управління навчальним закладом,
 Класичний приватний університет
e-mail: Atamanchuk78@ukr.net

УДК 378.1

АНАЛІЗ ДОСВІДУ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Інформатизація управління освітнім процесом у нинішніх умовах – це відповідь системи освіти на процеси трансформації суспільства. Вона зв'язана не тільки із забезпеченням закладів вищої освіти засобами обчислювальної техніки й підключенням до мережі Інтернет. Її слід розглядати як цілеспрямований процес зміни змісту, методів і організаційних форм організації управління, оскільки вже зараз відчувається перехід від організації освітнього процесу в умовах обмеженого доступу до інформації, до організації управління та отримання освіти з необмеженим доступом усіх учасників освітнього процесу до навчальних матеріалів, засобів навчальної діяльності тощо.

Ключові слова: інформаційне суспільство; управління освітнім процесом; інформаційні технології; матеріально-технічне забезпечення; адміністративно-управлінський персонал.

Постановка проблеми. Серед нинішніх тенденцій суспільного розвитку виділяється те, що Україна в сучасних умовах приєднується до світового інформаційного суспільства (інформаційної цивілізації) – суспільства, в якому діяльність людей здійснюється на основі послуг, які надаються за допомогою засобів електронного зв'язку та комп'ютерних технологій. Тобто інформаційне суспільство відзначається зростанням ролі інформації у соціальних відносинах, швидкістю її опрацювання за рахунок електронно-обчислювальної (комп'ютерної) техніки та впровадженням, заснованих на ній, нових інформаційних технологій у всі сфери суспільного життя. Про це свідчить прийняття низки законодавчих і підзаконних актів вищих органів державної влади. Серед них чільне місце посідають закони України «Про інформацію» [1], «Про захист інформації в автоматизованих системах» [2], «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [3], «Про Національну програму інформатизації» [4] та інші.

Порушеній нами проблемі приділяється належна увага, зокрема: удос-

конаються методологічні засади сучасної філософії освіти (В. Андрущенко, Г. Васянович, В. Кремень, В. Огнев'юк, П. Саух); загальнотеоретичні аспекти вищої освіти, організації освітнього процесу та підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти (А. Алексюк, А. Вербицький, А. Кузьмінський, О. Кучерявий, Д. Пашенко, С. Совгіра); питання підготовки майбутніх фахівців управлінської сфери (Ю. Атаманчук, Г. Єльнікова, В. Луговий, Г. Луценко, В. Олійник, В. Пікельна, Є. Хриков); питання управління інноваційними процесами в освітніх закладах (І. Гавриш, А. Даниленко, Н. Денисенко, В. Докучаєва, А. Хуторський).

Мета статті. Розглянути і обґрунтувати потребу в модернізації системи інформатизації управлінської діяльності у процесі підготовки магістрів з управління навчальним закладом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спираючись на наявні підходи до інформатизації управління закладом вищої освіти (ЗВО), розглянемо специфіку інформатизації управління освітнім процесом. Останні 25 років має місце процес децентралізації вищої освіти. Історично вищі навчальні заклади утворювалися переважно у великих містах. З 1990 по 2005 роки число ЗВО значно зросло: було засновано велику кількість недержавних ЗВО, створено розгалужену мережу регіональних філій університетів. Проте, за останні 5 років спостерігається тенденція до зменшення кількості ЗВО в Україні. Велика кількість вищих навчальних закладів та їх досить рівномірна територіальна розподіленість підвищують доступність вищої освіти для громадян. Близькість навчального закладу до місця проживання нині є одним із найважливіших чинників отримання освіти населенням. Це пояснюється, пе-

редовсім, соціальними проблемами: «подорожчанням проживання», низьким матеріальним рівнем більшості людності України, криміналізацією суспільства тощо. Батьки сподіваються, що їхні діти отримають якісну освіту, сучасну професію, не виїжджаючи з дому, та й більша частина абітурієнтів не мають наміру далеко їхати вчитися, переривати зв'язки з родиною і рідними місцями. Можливість навчатися недалеко від місця помешкання, або ж не покидаючи рідного міста, – найважливіший чинник формування нинішньої освітньої ситуації, що впливає навіть на вибір професії. У зв'язку з цим перенесення освітніх послуг різного рівня до місця проживання є одним із способів забезпечення доступності освіти. Ми дотримуємося погляду, що ЗВО є перехідною ланкою до освіти і самоосвіти, здійснюваної вдома, до так званого процесу «доместикації освіти», що згадується в концепціях інформаційного суспільства, але в нинішніх умовах неможливо з низки причин [5-7].

В умовах структурних змін у сфері зайнятості задоволення постійної потреби країни в підвищенні професійної компетенції працівників є стратегічним напрямом розвитку ЗВО [8].

Вища освіта входить до складу освітнього простору як елемент культури і являє собою систему, на яку впливають регіональні соціально-економічні, демографічні і нормативно-правові процеси.

Одним із стратегічних напрямів розвитку ЗВО є орієнтація, як на державні завдання, так і на потреби регіону, конкретних підприємств у фахівцях, інтереси сімей, співтовариств, постійно збільшуваний суспільний освітній попит. Таким чином, перед ЗВО виникають нові завдання: відстежувати не тільки поточні потреби суспільного виробництва в кадрах, а й прогнозувати зміну цих потреб у найближчій та віддаленій перспективі.

Дослідження показали, що рівень одержуваної молоддю освіти, її якість відображаються на соціокультурному стані країни. ЗВО, як і система освіти загалом, повинні забезпечувати культурне зростання населення кожного окремо взятого регіону країни, формувати його світорозуміння і світогляд.

Перетворення професій, що вимагають наявності вищої освіти, у масові, високий рівень вимог до фахівців на

ринку праці диктують необхідність гнучкої освітньої системи – її здатності ефективно реагувати на зміни соціально-економічних умов, швидко перебудуватися у відповідь на оновлювані вимоги до підготовки фахівців. У ЗВО відбувається зміна змісту і технологій навчання [9].

Одним із пріоритетних напрямів модернізації системи вищої освіти є інформатизація управління. ЗВО як частина українського інституту освіти нині значною мірою включені у процеси інформатизації. Інформатизація управління освітнім процесом у ЗВО супроводжується низкою проблем. Особливості інформатизації управління освітнім процесом у ЗВО можуть бути розділені на дві групи:

- загальні особливості, характерні для більшості ЗВО, незалежно від географічного місця розташування;
- місцеві особливості, зумовлені культурою і традиціями населення в кожному окремому регіоні, специфікою діяльності ЗВО тощо.

Стан забезпечення інформатизації управління освітнім процесом у ЗВО зв'язаний з недостатнім матеріально-технічним забезпеченням, неуккомплектованістю робочих місць комп'ютерною технікою, адміністративно-управлінським персоналом тощо. Крім того, нині характерною особливістю є відсутність достатньої кількості висококваліфікованих кадрів у галузі інформаційних і комунікаційних технологій і, як наслідок, недостатність практичного досвіду створення і впровадження автоматизованих інформаційних систем управління та спеціалізованого програмного забезпечення. Низька інформаційна культура працівників, слабка поінформованість про можливості інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), небажання їх використовувати в кінцевому підсумку перешкоджають процесу інформатизації управління освітнім процесом у ЗВО.

Можна виділити такі негативні явища, зв'язані із процесом інформатизації управлінської діяльності, характерні для більшості ЗВО:

- придбання апаратного і програмного забезпечення без урахування створення та розвитку комплексної автоматизованої інформаційної системи управління і подальшої її інтеграції в галузеву інформаційну систему освіти;

– брак фахівців інформатизації управління освітнім процесом, а наявні фахівці в цій галузі часто перевантажені іншою діяльністю;

– різноманіття уявлень про шляхи інформатизації управління ЗВО, відсутність централізації в ході її здійснення (практично кожен підрозділ ЗВО вважає розв'язання своїх локальних завдань пріоритетним напрямом інформатизації);

– низький для впровадження інформаційних технологій рівень підготовки співробітників, звідси – повсюдне використання комп'ютерної техніки як сучасного варіанта друкарської машини.

У ході інформатизації управління освітнім процесом у ЗВО необхідно враховувати вищезазначені проблеми, теоретичне та практичне розв'язання яких сприятиме максимальній ефективності інформатизації управління освітнім процесом у ЗВО. У зв'язку з цим розглянемо докладно кожен проблему.

Етап апаратної комп'ютеризації ЗВО зв'язаний з фінансовими витратами, що при недостатньому фінансуванні збільшує час повної комп'ютеризації. Для ЗВО ця проблема є менш гострою за рахунок невеликої чисельності адміністративно-управлінського персоналу і поступово розв'язується, навіть при невеликих обсягах фінансування. Однак у багатьох випадках апаратні і програмні засоби придбані без урахування розвитку інформаційної системи ЗВО. Розв'язання цієї проблеми полягає у створенні плану впровадження технічних засобів, при дотриманні якого нарощується технічний потенціал інформаційної системи ЗВО. Крім того, необхідно зауважити, що можуть використовуватися застарілі для освітнього процесу автоматизовані робочі місця інформаційної системи управління. Сучасні технології розробки інформаційних систем ще поки дозволяють використовувати на робочих місцях програмне забезпечення, здатне працювати на комп'ютерах, вироблених 5 – 6 років тому.

Як уже зазначалося, процес інформатизації управління діяльністю ЗВО базується на створенні автоматизованої інформаційної системи, основними програмними елементами якої є автоматизовані робочі місця (АРМ). Існує два підходи до проведення робіт зі створення АРМ автоматизованої інформаційної системи управління освітньою установою: розробка та впровадження комплексної

системи з єдиною інформаційною базою і проведення локальної автоматизації окремих ділянок.

Однак, для більшості ЗВО реалізація першого варіанта інформатизації не завжди прийнятна. На нашу думку, оптимальним у цьому випадку є другий варіант інформатизації, реалізований з урахуванням подальшої інтеграції окремих ділянок в єдину інформаційну систему. Проведення заходів з локальної автоматизації повинно бути спланованим. Якщо чітко координувати локальну інформатизацію, передбачити єдину структуру загальних інформаційних масивів, узгодженість інформації, то локальна інформатизація буде служити базою для комплексної.

У ході реалізації другого варіанта інформатизації регіональний ЗВО отримує низку переваг. По-перше, накопичується досвід упровадження інформаційних технологій у повсякденну діяльність співробітників адміністративно-управлінського апарату. По-друге, формується інформаційна культура колективу. Причому це відбувається революційно, а не методом інтенсивного підвищення комп'ютерної освіченості, при якому проводиться диференціація працівників за віковою ознакою, здатністю пристосовуватися до нових умов праці, вихідними навичками роботи з комп'ютером тощо. По-третє, відбувається поступове усвідомлення переваг використання ІКТ на досвіді більш «просунутих» у сфері інформаційних технологій співробітників.

Дефіцит власних кваліфікованих фахівців, які здійснюють проектування, реалізацію та подальше обслуговування автоматизованої інформаційної системи – ще одна гостра проблема інформатизації управління освітнім процесом ЗВО. У технічних ЗВО достатня кількість власних кадрів, у тому числі аспірантів і магістрантів старших курсів, які можуть виконувати частину робіт зі створення, упровадження та удосконалення інформаційної системи. У ЗВО гуманітарного профілю таких фахівців явно недостатньо.

Є три шляхи розв'язання цієї проблеми:

1. Підготовка власних кадрів зі своїм «внутрішньовузівським менталітетом», що сприяє збереженню вузівських традицій.

2. Стимуляція молодих викладачів ЗВО, керівників різних підрозділів до навчання з використання ІКТ у лабораторіях і комп'ютерних центрах.

3. Залучення сторонніх фахівців або фірм, які впроваджують технології інформатизації.

Кращими для ЗВО, на нашу думку, є перший і другий варіанти, оскільки сторонні фахівці не можуть гарантувати подальшу співпрацю з метою удосконалення і доопрацювання інформаційної системи з урахуванням особливостей кожного конкретного ЗВО. Більш того, програмне забезпечення автоматизованих робочих місць інформаційної системи управління ЗВО повинне передбачати можливість доопрацювання у відповідь на зміни зовнішніх і внутрішніх умов функціонування освітнього закладу.

Потрібно відзначити необхідність досить високого рівня підготовки співробітників і керівників підрозділів до використання інформаційних і комунікаційних технологій, також не можна не враховувати і їхню технологічну та психологічну невідповідність. Значна увага має приділятися підвищенню рівня компетентності персоналу в галузі ІКТ.

Практика створення й використання інформаційних систем свідчить, що існує дві основні групи користувачів:

– співробітники функціональних служб (навчально-методичний відділ, приймальна комісія, відділ кадрів, бухгалтерія тощо), які займаються введенням, обробкою і переглядом оперативної інформації.

– споживачі інформації (керівництво ЗВО, директори інститутів, декани факультетів, завідувачі кафедрами, викладачі, магістранти, зовнішні користувачі та ін.), які в основному займаються переглядом і аналізом інформації.

Ці групи повинні бути підготовлені до використання нових інформаційних технологій і в кінцевому підсумку підвищити рівень власної інформаційної культури.

Один із компонентів змісту інформаційної культури – вміння користуватися автоматизованими інформаційними системами. Їх удосконалення й розвиток позначаються на характері виробництва, наукових дослідженнях, культурі, побуті, соціальних відносинах і, безумовно, освіті. Труднощі супроводу та експлуатації інформаційних систем часто супроводжуються недостатньо сформованими

навичками персоналу в галузі інформаційних технологій. Практика показує, що позитивний ефект від інформатизації може бути блокований помилками співробітників. Як наслідок, у колективі можуть переважати негативні оцінки нововведень і виникати конфлікти. Помилки і невдачі співробітників при освоєнні незвичних інструментів не оцінюються критично, їх причини шукаються у зовнішніх чинниках («комп'ютер помилився», «система не працює» тощо). Це призводить до напруженості у відносинах, зниження продуктивності праці і конфліктів.

Оскільки люди через вікові, освітні відмінності, особисті особливості різною мірою готові до використання інформаційних технологій, настає диференціація співробітників за ступенем їх адаптації до оволодіння останніми. У невеликому трудовому колективі, характерному для провінційного ЗВО, ця диференціація буває особливо гострою. Це може призводити до небажаних наслідків.

Треба зазначити, що інформатизація управління освітнім процесом у ЗВО з невеликим трудовим колективом має позитивні аспекти через нечисленність адміністративно-управлінських структур, а саме:

– можливість комплексної інформатизації без істотних тимчасових, фінансових та організаційних витрат. Найбільш складний і психологічно важкий етап інформатизації, коли колектив змушений функціонувати одночасно у двох режимах – традиційному та автоматизованому, – може бути мінімізований за часом і не спричинювати негативних наслідків: збоїв у роботі, емоційної й фізичної втоми, невпевненості в необхідності інформатизації;

– можливість координації процесу інформатизації безпосередньо керівником колективу. Одна із типових рекомендацій щодо впровадження інформаційних систем полягає в необхідності управління процесом інформатизації особою максимально високого рангу. У малих колективах ця рекомендація може бути дотримана повністю;

– інформатизація діяльності зазвичай веде до зниження емоційного складника в ділових комунікаціях, створення психологічних проблем, зв'язаних зі збільшеною ізоляцією співробітників один від одного. Малі колективи

меншою мірою схильні до негативних наслідків такого роду;

– якісна організація підготовки співробітників адміністративно-управлінського персоналу до використання ІКТ, можливість індивідуальних консультацій кожного співробітника у процесі інформатизації.

Крім загальних особливостей ЗВО, у процесі інформатизації управління освітнім процесом необхідно враховувати і місцеву специфіку кожного конкретного ЗВО. Поділяємо думку авторів, які вважають, що територіальний чинник впливає на соціальну поведінку людей [10-12]. В окремо взятому регіоні проблеми інформатизації можуть виявлятися по-різному. Прикладом місцевих особливостей інформатизації управління, зумовленої регіональною специфікою, є столичні ЗВО, де краща матеріальна база, що позитивно впливає на стратегію управління колективом і процес інформатизації управління.

Крім того, процес і результати інформатизації, справляючи вплив на ефективність інформатизації управління освітнім процесом ЗВО, кадровим потенціалом, позначаються на конкурентноспроможності ЗВО. Кількість підготовлених ЗВО фахівців визначає ставлення до нього регіональних інституцій, будучи умовою виживання навчального закладу, а також впливає на соціально-економічну ситуацію в регіоні.

Ґрунтуючись на запропонованих Д. Матросом принципах системного впровадження комп'ютерів, сформулюємо принципи інформатизації управління освітнім процесом ЗВО:

1. *Принцип нових завдань* передбачає не адаптацію традиційних способів управління діяльністю ЗВО в нових умовах, а пошук нових оптимальних форм використання можливостей ІКТ.

2. *Принцип системного підходу* передбачає інформатизацію управління освітнім процесом ЗВО на основі чіткого визначення цілей, завдань, критеріїв, структури діяльності, розв'язання всіх питань, які сприяли б оптимальному функціонуванню інформаційного забезпечення управління.

3. *Принцип першого керівника* полягає в тому, що розробка і створення автоматизованої інформаційної системи управління освітнім процесом у ЗВО повинні підтримуватися першим керівником, який потім буде працювати в цій системі.

4. *Принцип максимальної розумної типізації* проектних рішень передбачає розробку програмного забезпечення автоматизованої інформаційної системи управління освітнім процесом ЗВО, яке можна використовувати в інших регіональних ЗВО з мінімальними змінами.

5. *Принцип неперервного розвитку системи* передбачає проходження етапів становлення, стабілізації, оптимального функціонування та перетворення програмного забезпечення. Управління освітнім процесом ЗВО має видозмінюватися, але не піддаватися кардинальній перебудові без достатніх підстав.

6. *Принцип автоматизації документообігу*. Основний потік документації фіксується в базі даних, а необхідні відомості видаються за запитом у залежності від рівня доступу до інформації.

7. *Принцип єдиної інформаційної бази*. Для запобігання дублюванню інформації оптимальним є створення сервера з єдиною базою даних і організація локальної мережі ЗВО. При створенні інформаційної мережі чіткий поділ доступу користувачів до різних компонентів інформаційної системи забезпечує захист інформації від несанкціонованого доступу, у зв'язку з цим необхідно виділити ще один актуальний для сучасної практики принцип.

8. *Принцип безпеки інформаційного забезпечення* передбачає запобігання неправомірному втручання у функціонування інформаційної системи, тобто організацію фізичного та програмного захисту даних, як від випадкового, так і від навмисного впливу на управлінські процеси [13].

Урахування зазначених вище принципів допомагає оптимально використовувати можливості ІКТ в управлінні освітнім процесом ЗВО і забезпечує уніфікованість створюваної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи управління ЗВО, її розвиток і просту модифікацію, можливість застосування клієнт-серверних архітектур і Web-технологій. На підставі вище викладеного можна стверджувати, що соціотехнічні умови успішної інформатизації управління освітнім процесом ЗВО повинні бути такими:

1) достатнє матеріально-технічне забезпечення, що дає можливість застосування сучасних інформаційних технологій;

2) наявність програмного забезпечення, здатного до трансформації в мін-

ливих зовнішніх і внутрішніх умовах функціонування ЗВО;

3) наявність у ЗВО компетентних фахівців у галузі ІКТ;

4) підвищення рівня комп'ютерної грамотності та розвиток інформаційної культури колективу ЗВО;

5) наявність методики інформатизації ЗВО, що враховує особливості інформатизації саме даного ЗВО.

Ураховуючи погляди низки дослідників інформатизації та автоматизації системи управління освітою, автором сформульовано переваги інформатизації управління освітнім процесом ЗВО, зокрема:

– прискорення процесів створення, обробки, оновлення, пошуку, передачі, тиражування інформації різного виду, представленої в електронній формі для ефективного управління діяльністю ЗВО;

– упорядкування та приведення в систему за певною структурою і на єдиній інформаційній основі стану інформаційного забезпечення управління ЗВО;

– уведення єдиного стандарту роботи з електронними документами, що забезпечує захищеність і доступність документів;

– створення єдиного інформаційного простору освітньої установи з можливістю виходу в регіональний, глобальний інформаційний простір для пошуку необхідної інформації, співпраці з іншими освітніми установами [14-15].

Для персоналу ЗВО сприятливими будуть:

– нова організація праці, автоматизація управлінської діяльності; скорочення часу на пошук, оформлення та друк інформації, вивільнення від рутинних операцій з обробки інформації, збільшення частки творчої діяльності;

– оперативний доступ до різних джерел інформації як локальних, так і глобальних;

– формування інформаційної культури.

Основні переваги для керівників:

– автоматизація процесів інформаційної діяльності, у тому числі збирання, використання, передачі, обробки інформації;

– оперативне доведення інформації будь-якого виду до керівників;

– забезпечення наскрізної доступності документів без їх дублювання на папері;

– можливість отримання інформації у статистичній і графічній формі, зручній для аналізу і прийняття управлінських рішень.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз досвіду модернізації системи інформатизації управлінської діяльності у процесі підготовки магістрів з управління навчальним закладом показав, що сфера освіти є дуже інертною, відстає у своєму прагненні використовувати сучасні інформаційні інструменти від об'єктивної необхідності щодо їх застосування, що диктується як результатами науково-технічного прогресу, так і потребами суб'єктів інформатизації. Цьому сприяють об'єктивні труднощі, зумовлені економічними, технологічними, управлінськими, кадровими, нормативними та іншими причинами.

Незважаючи на наявність різноманітних автоматизованих інформаційних систем управління, нині відсутні популярні рішення для автоматизації управління освітнім процесом ЗВО. Можна припустити, що основною причиною цього є відсутність систем автоматизації управління, розроблених з урахуванням специфіки певного ЗВО і можливістю гнучкого налаштування, які мають зручний інтерфейс, невисоку вартість тощо. Цей факт, безумовно, негативно відбивається на ефективності процесу автоматизації управління в регіональних ЗВО, проте основною причиною, на нашу думку, є низький рівень комп'ютерної освіченості і практично повна відсутність інформаційної культури співробітників. Упровадження інформаційних систем у регіональних ЗВО переважно здійснюється без урахування соціально-психологічних особливостей колективу, що призводить до негативного ставлення персоналу навіть до технічно правильно розробленої автоматизованої інформаційної системи управління.

Список бібліографічних посилань:

1. Иванова Т. Ю., Приходько В. И. Кибернетический подход в теории управления. *Менеджмент в России и за рубежом*. Москва, 2004. № 5 С. 132–137.
2. Про інформацію : Закон України від 2.10.1992 р. № 2657-ХІІ. Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12> (дата звернення: 14.02.2019).
3. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР. Дата оновлення 11.08.2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр> (дата звернення: 14.02.2019).
4. Законодавство України про освіту : зб. законів станом на 15 жовтня 2018 р. *Верховна Рада*

- України : офіц. вид. К. : Парламентське вид-во, 2018. 159 с.
5. Винер Н. Я математик : сокр. пер. с англ. М. : Наука, 1967. 353 с.
 6. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., О. М. Шканова Організація праці менеджера : навч. посіб. К. : Вид-во Кондор, 2003. 414 с.
 7. Гірняк О. М., Лазановський П. П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум : навч. посіб. К. : Магнолія плюс, 2003. 336 с.
 8. Дзюба Л. А. Психологічні чинники впровадження сучасних освітніх технологій у вищому навчальному закладі : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 : Луганськ, 2003. 211 с.
 9. Максименко С. Д., Заброцький М. М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування) *Серія «Психол. інструментарій»*. К. : Главник, 2005. 112 с.
 10. Альтшуллер Г. С., Зусман А. В., В. И. Филатов Поиск новых идей: от озарения к технологии. (Теория и практика решения изобретательских задач) Кишинев : Карта Молдовеняскэ, 1989. 381 с.
 11. Дзюба Л. А. До питання про сучасні освітні технології / *Проблеми загальної та педагогічної психології* : зб. наук. пр. / за ред. С. Д. Максименко. К. : Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2002. Т. IV, Ч. 7. С. 27–29.
 12. Середня освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / за заг. ред. В. С. Журавського. К. : ФОРУМ, 2004. 1084 с.
 13. Модернізація моделі системи управління качеством вищого образования України : монографія / за ред. Момот А. И. Донецьк : Ноулідж, Донецьк, отд-ние, 2012. 179 с.
 14. Беляцкий Н. П. Менеджмент. Основы лидерства : учеб. пособ. Минск : Новое знание, 2002. 250 с.
 15. Пономаренко В. С., Журавльова І. В., В. В. Туманов. Основы захисту інформації : навч. посіб. Харків : Вид. ХДЕУ, 2003. 176 с.
- References**
1. Ivanova, T. Yu., Prikhodko, V. I. (2004). The cybernetics-synergetic approach in control theory. *Management in Russia and abroad*. Moscow. №. 5, pp. 132–137. (in Russ.)
 2. About information: Law of Ukraine dated 2.10.1992 № 2657-XII. Date updated: 01.01.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12> (in Ukr.)
 3. On the Concept of the National Program of Informatization: Law of Ukraine dated 04.02. 1998, №. 75/98-BP. Date updated Aug 11, 2013 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98> (in Ukr.)
 4. Legislation of Ukraine on Education: Sb. laws as of 15.10. 2018, the Verkhovna Rada of Ukraine: officers. kind. K.: Parliamentary View, 2018. 159 p. (in Ukr.)
 5. Wiener N. I am a mathematician: abbr. per. from English M.: Science, 1967. 353 p. (in Eng.)
 6. Vinogradsky, M. D., Vinogradskaya, A. M., Shkanova, O. M. (2003) Organization of work of the manager. K.: Condor, 414 p. (in Ukr.)
 7. Girnyak, O. M., Lazanovsky, P. P. (2003). Management: Theoretical Foundations and Workshop. K. : Magnolia Plus, 336 p. (in Ukr.)
 8. Dziuba, L. A. (2003). Psychological factors of introduction of modern educational technologies in higher educational institutions (Ph.D Dissertation). Lugansk, 2003. 211 p. (in Ukr.)
 9. Maksymenko, S. D., Zabratsky, M. M. (2005). Communication Technology (communicative competence of the teacher: essence and ways of formation) Series "Psychology. toolkit " K.: Golnik., 112 p. (in Ukr.)
 10. Altshuller, G.S., Zusman, A.V., Filatov, V.I.. Search for new ideas: from insight to technology. *Theory and practice of solving inventive problems*. Chisinau: Map Moldoveniaske, 1989. 381 p. (in Russ.)
 11. Dziuba, L. A. (2002). On the issue of modern educational technologies / Problems of general and pedagogical psychology: Sb. sciences etc. / ed. C. D. Maksimenko. K.: Institute of Psychology. GS Kostiuk, APS of Ukraine, 2002. T. IV, Ch. 7. S. 27–29.
 12. Zhuravsky, V.S. Secondary Education in Ukraine: *Regulatory Comprehensive edit*. K.: FORUM, 2004. 1084 p. (in Ukr.)
 13. Momot, A.I. (2012). Modernization of the model of the quality management system of higher education in Ukraine: monograph / Donetsk: Knowledge, Donetsk. Separation, 2012. 179 p. (in Russ.)
 14. Bialiaty, N.P. (2002). Management. Leadership Basics. Minsk: New Knowledge, 250 p. (in Russ.)
 15. Ponomarenko, V. S., Zhuravleva, I.V., Tumanov, V. V. (2003). Fundamentals of Information Security. Kharkiv. KDEU, 176 p. (in Ukr.)

ATAMANCHUK Yurii

Doctor in Pedagogy, Associate Professor,
Professor the Education and Educational Establishments Management Department,
Classical Private University

ANALYSIS OF THE EXPERIENCE OF MODERNIZATION OF THE SYSTEM OF INFORMATIZATION OF MANAGEMENT ACTIVITY IN THE PROCESS OF TRAINING OF MASTERS IN MANAGEMENT OF AN EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

Abstract. Introduction. Among the current trends in social development, Ukraine stands today in the world of information society (information civilization), i.e. a society in which people's activities are carried out on the basis of services provided through electronic communication and computer technologies. That is, the information society is marked by the growth of the role of information in social relations, the speed of its processing by electronic computing (computer) technology and the introduction of it, new information technologies in all spheres of public life.

This is evidenced by the adoption of a number of legislative and subordinate acts of the supreme bodies of state power. Among them, the laws of Ukraine "On Information", "On Information Security in Automated Systems", "On the Concept of the National Program of Informatization", "On the National Program of Informatization" and others occupy a prominent position.

The purpose is to consider and justify the need for modernization of the informatization system of management activity in the process of training of masters in management of an educational establishment.

The methods of the cybernetic approach that allows us to explore management processes within the "control system", which is inextricably linked with the notion of "information system", which uses multiple inputs and outputs to provide multiple exchanges of information between subsystems as well as with the external environment. A system approach that involves managing an organization as a single system that includes all the constituent elements or characteristics of the organization as a system (input, process, output) and is based on the understanding of the object of management as integrity, taking into account the variety of its internal and external connections. The essence of such a system is the activity on creation of forecasting, pedagogical, psychological,

organizational, legal, personnel, material-and-financial, ergonomic, methodical conditions aimed at ensuring the realization of the goal of the establishment of education. Competent approach that allows to determine the information-and-technology management competence as compulsory in the system of professional competences of the current head of the educational establishment, as well as consider the necessity of development of managerial qualities as a condition for ensuring the guaranteed level of information education of the consumer of educational services. Application of a competent approach increases the efficiency of training future managers by ensuring the level of readiness for use of information-and-communication technologies in their professional activities and the development of their own information culture.

Results. There are two approaches to the work of creating an automated information management system of an educational establishment: the development and implementation of a comprehensive system with a single information base and the implementation of local automation of individual sites. However, for most establishments of higher education, the implementation of the first version of information is not always acceptable. In our opinion, the optimal in this case is the second version of information, implemented in the light of further integration of individual sites into a single information system. Local automation measures should be planned. If we clearly coordinate local informatization, provide a single structure of common information arrays, coherence of information, then local information will serve as a basis for a comprehensive one.

In the course of implementation of the second variant of informatization, a regional establishment of higher education gets a number of advantages. First, the experience of implementing information technology in the daily activities of administrative-and-managerial staff is accumulated. Secondly, the information culture of the staff is formed. Moreover, this happens to be revolutionary, rather than a method of intensive improvement of computer education, in which the differentiation of workers according to the age-old sign, the ability to adapt to new working conditions, initial skills of work with a computer, etc. is carried out. Thirdly, there is a gradual awareness of the benefits of using ICTs in the experience of more "advanced" in the field of information technology employees.

The shortage of its own qualified specialists who carry out the design, implementation and further maintenance of the automated information system is another acute problem of informatization of the educational process management of higher educational establishments.

Originality. The conducted analysis of the experience of modernization of the informatization system of management activity in the process of training of masters in management of an educational establishment showed that the sphere of education is very inert, lagging behind in its desire to use modern information tools from the objective necessity of their application, which is dictated as the results of scientific-and-technological progress, as well as the needs of the subjects of informatization. This is facilitated by objective difficulties caused by economic, technological, managerial, personnel, normative and other reasons.

Conclusion. Despite the availability of various automated information management systems, there are currently no popular solutions for automating the management of the educational process of the establishment of higher education. One can assume that the main reason for this is the lack of management automation systems designed to take into account the specifics of a particular establishment of higher education and the ability to flexibly configure, having a convenient interface, low cost, etc. This fact, of course, negatively affects the effectiveness of the process of automation of management in regional establishments of higher education, but the main reason, in our opinion, is the low level of computer education, and almost complete lack of information culture of employees. Implementation of information systems in regional establishments of higher education is mainly carried out without taking into account the socio-psychological characteristics of the team, which leads to a negative attitude of staff even to a technically correctly designed automated information management system.

Keywords: information society; management of educational process; information technologies; material-and-technical support; administrative-and-managerial personnel.

Одержано редакцією 17.01.2019
Прийнято до публікації 21.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-286-292

ORCID: 0000-0002-6689-7530

КИВА Владислав Юрійович,

ад'юнкт наукового центру дистанційного навчання,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського
email: kyvavlad30101991@gmail.com

УДК 378.14:004

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ І СТРУКТУРА

У статті описується характерні зміни щодо державотворення та реформування сектору безпеки й оборони України, зокрема системи військової освіти. Звертається увага на роль та важливість викладача системи військової освіти як суб'єкта науково-педагогічної діяльності. Здійснено аналіз основних методологічних підходів до розуміння поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність» фахівців. З'ясовано, що переважна більшість наукових робіт присвячена формуванню/розвитку її у фахівців різних галузей. У більшості з цих робіт вона розглядається, як складова професійної компетентності. Автором враховано складність і багатогранність досліджуваної

компетентності та запропоновано визначення «інформаційно-комунікаційна компетентність викладача системи військової освіти». На основі аналізу наукових джерел і дисертаційних робіт визначено її структуру, що містить ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, праксеологічний, інформаційно-технологічний та суб'єктний компоненти.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність, викладач системи військової освіти, поняття, зміст, структура.

Постановка проблеми. Сучасна військово-політична обстановка у світі